
Spis treści

Rozdział 1. Zdrowie i opieka nad zdrowiem człowieka

Stefania Poznańska

1.1.	Cele operacyjne rozdziału	15
1.2.	Zdrowie człowieka	15
1.3.	Złożone uwarunkowania zdrowia i rozwoju człowieka	19
1.4.	Promocja zdrowia u podstaw transformacji opieki nad zdrowiem człowieka	24
1.5.	Współczesne programowanie „Zdrowia dla wszystkich” i pielęgniarstwo	29

Rozdział 2. Pielęgniarka w opiece nad zdrowiem

Stefania Poznańska

2.1.	Cele operacyjne rozdziału	39
2.2.	Wybór zawodu	39
2.3.	Pielęgnowanie, pielęgniarka i pielęgniarstwo w przeszłości	41
2.4.	Pielęgniarka i pielęgniarstwo – rola zawodowa, misja i funkcje współcześnie	45
2.5.	Praktyka zawodowa pielęgniarek	50
2.6.	Kształcenie pielęgniarek i jego tendencje rozwojowe.	52

Rozdział 3. Filozoficzne i etyczno-deontologiczne podstawy pracy pielęgniarki

Irena Wrońska

3.1.	Cele operacyjne rozdziału	57
3.2.	Pojęcie filozofii człowieka i jej przedmiot	58
3.3.	Wybrane koncepcje filozofii człowieka	59
3.4.	Wpływ wybranych koncepcji filozofii człowieka na kształtowanie się myśli naukowej współczesnego pielęgniarstwa	62
3.4.1.	Modele opieki uwzględniające zaspokajanie potrzeb bytowych człowieka	62
3.4.2.	Modele opieki uwzględniające rozwój osobowościowy podopiecznych	63
3.4.3.	Modele opieki uwzględniające stosunki międzyludzkie pielęgniarka–podopieczny	64
3.4.4.	Modele rozpatrujące opiekę pielęgniarską w aspekcie systemowym	64

3.4.5.	Modele opieki uwzględniające oddziaływanie pól energetycznych	65
3.5.	Podstawowe pojęcia dotyczące moralności	66
3.5.1.	Pojęcia moralności, normy moralnej, morale, etosu	66
3.5.2.	Nauki o moralności	67
3.5.3.	Podstawowe nurty i twierdzenia etyki normatywnej	68
3.5.3.1.	Podstawowe twierdzenia etyki niezależnej	68
3.5.3.2.	Podstawowe twierdzenia etyki chrześcijańskiej	70
3.6.	Rodowód etyczny polskiego pielęgniarstwa	71
3.7.	Etyka zawodowa pielęgniarstwa – jej przedmiot i funkcje	73
3.8.	Kodeksy deontologiczne współczesnej pielęgniarce	76
3.9.	Odpowiedzialność zawodowa pielęgniarce	80
3.10.	Problemy i dylematy etyczne pracy pielęgniarce	81
3.10.1.	Proces rozwiązywania dylematów etycznych	83

Rozdział 4. Komunikowanie się w relacjach pielęgniarka–pacjent oraz we współpracy zespołowej

Stefania Poznańska

4.1.	Cele operacyjne rozdziału	87
4.2.	Relacje międzyludzkie i komunikowanie się	88
4.3.	Relacje terapeutyczne pielęgniarka–pacjent	90
4.4.	Komunikowanie się terapeutyczne pielęgniarka–pacjent	96
4.5.	Sprawności techniczne w komunikowaniu się terapeutycznym pielęgniarka–pacjent	100
4.6.	Niewłaściwości i błędy w komunikowaniu się terapeutycznym pielęgniarka–pacjent	104
4.7.	Trudności w nawiązywaniu terapeutycznej relacji i komunikowaniu się z pacjentem	107
4.8.	Współpraca zespołowa – we współczesnej opiece nad zdrowiem	109

Rozdział 5. Pielęgniarstwo, jego naukowość oraz istota

Stefania Poznańska

5.1.	Cele operacyjne rozdziału	113
5.2.	Pielęgniarstwo i jego złożoność	114
5.3.	Naukowość pielęgniarstwa	116
5.4.	Założenia teoretyczne pielęgniarstwa	117
5.4.1.	Wielki model pielęgniarstwa Florence Nightingale	117
5.4.2.	Teoria pielęgniarstwa Hildegard Peplau	120
5.4.3.	Teoria pielęgniarstwa Virginii Henderson	121
5.4.4.	Teorie pielęgniarstwa Dorothei Orem	124
5.4.5.	Model pielęgniarstwa transkulturowego Madelaine Leininger	134
5.5.	Troska jako istota pielęgniarstwa	136

Rozdział 6. Podstawy i założenia zindywidualizowanego pielęgnowania

Jolanta Górajek-Jóźwik

6.1.	Cele operacyjne rozdziału	140
6.2.	Pielęgniarstwo, pielęgnowanie – założenia indywidualizacji opieki nad pacjentem i środowiskiem	140
6.2.1.	Pielęgnowanie wykorzystujące teorie (modele) pielęgniarstwa	143
6.2.2.	Pielęgnowanie wykorzystujące Primary Nursing	144

6.2.3.	Pielęgnowanie wykorzystujące proces pielęgnowania	145
6.3.	Istota procesu pielęgnowania	150
6.3.1.	Pielęgnowanie skierowane na człowieka i środowisko	150
6.3.2.	Pielęgnowanie ukierunkowane na zdrowie	151
6.4.	Struktura procesu pielęgnowania – etapy i fazy	152
6.4.1.	Etap I. Rozpoznanie stanu podmiotu opieki i środowiska	153
6.4.1.1.	Faza 1. Gromadzenie danych	153
6.4.1.2.	Faza 2. Analizowanie, syntetyzowanie danych	161
6.4.1.3.	Faza 3. Formułowanie rozpoznania pielęgniarzkiego	162
6.4.2.	Etap II. Planowanie pielęgnowania	166
6.4.2.1.	Faza 1. Formułowanie celów opieki	166
6.4.2.2.	Faza 2. Dobieranie osób, działań, sprzętu do zadań	167
6.4.2.3.	Faza 3. Formułowanie planu opieki	168
6.4.3.	Etap III. Realizowanie planu pielęgnowania	169
6.4.3.1.	Faza 1. Przygotowanie dawcy opieki	169
6.4.3.2.	Faza 2. Przygotowanie biorcy opieki	170
6.4.4.	Etap IV. Ocenianie wyników pielęgnowania	170
6.4.4.1.	Faza 1. Analizowanie wyników	171
6.4.4.2.	Faza 2. Formułowanie oceny	171
6.5.	Charakter procesu pielęgnowania	173
6.5.1.	Komunikowanie się w procesie pielęgnowania – zakres i charakter	174
6.5.1.1.	Formy komunikowania się w procesie pielęgnowania	176
6.5.1.2.	Dokumentacja i zasady dokumentowania w procesie pielęgnowania	177

Rozdział 7. Zagadnienia organizacji pracy pielęgniarzkiej

Helena Lenartowicz

7.1.	Cele operacyjne rozdziału	185
7.2.	System organizacyjny	185
7.2.1.	Podstawowe założenia podejścia systemowego	186
7.2.2.	Misja, zamierzenia, cel	189
7.2.3.	Kierowanie, zarządzanie, przywództwo	190
7.2.4.	Grupa, zespół, praca zespołowa	191
7.2.5.	Funkcje kierownicze	194
7.3.	Organizacja pielęgniarzkiego stanowiska pracy	198
7.3.1.	Stanowisko pracy, elementy składowe	198
7.3.2.	Nazwa stanowiska, miejsce w strukturze, więzi	198
7.3.3.	Cele, proces pracy	199
7.3.4.	Podział pracy na zespołowym stanowisku	201
7.3.5.	Czas pracy, obciążenie fizyczno-psychiczne, przerwy w pracy	203
7.3.6.	Ocenianie pracy	206
7.3.7.	Obsada stanowiska pracy	209
7.3.8.	Obsługa stanowiska pracy	211
7.4.	Jakość opieki zdrowotnej	212
7.4.1.	Współczesne podejście do jakości	213
7.4.2.	Proces doskonalenia jakości	215

Rozdział 8. Działalność pedagogiczna pielęgniarki

Wiesława Ciechaniewicz

8.1.	Cele operacyjne rozdziału	228
8.2.	Istota działalności pedagogicznej w zawodzie pielęgniarki	228

8.2.1.	Działalność pedagogiczna wśród zadań zawodowych pielęgniarki	228
8.2.2.	Funkcja wychowawcza w zawodzie pielęgniarki	229
8.2.3.	Funkcja kształcenia w zawodzie pielęgniarki	232
8.3.	Istota oddziaływań pedagogicznych w pielęgnowaniu	233
8.3.1.	Oddziaływania wychowawcze	233
8.3.2.	Proces nauczania i uczenia się	236
8.3.3.	Proces kształtowania umiejętności	238
8.3.4.	Ogólne zasady postępowania w działalności pedagogicznej realizowanej przez pielęgniarkę	238
8.4.	Formy organizacyjne stosowane w wychowaniu, nauczaniu i uczeniu się	239
8.5.	Metody wychowania, nauczania i uczenia się	241
8.5.1.	Metody wychowania	241
8.5.2.	Metody nauczania	242
8.5.3.	Metody uczenia się	245
8.6.	Środki dydaktyczne ułatwiające nauczanie i uczenie się	248
8.7.	Edukacja pacjenta	249
8.7.1.	Edukacja pacjenta – definicja pojęcia	249
8.7.2.	Planowanie edukacji pacjenta	250
8.7.2.1.	Ocena stanu i sytuacji pacjenta na potrzeby planowania edukacji	251
8.7.2.2.	Określenie celów edukacji	251
8.7.2.3.	Dobór treści edukacji	253
8.7.2.4.	Planowanie form, metod i środków dydaktycznych	256
8.7.3.	Ocena rezultatów edukacji pacjenta	257
8.7.4.	Uwarunkowania realizacji edukacji pacjenta	257
8.8.	Proces przygotowania opiekunów do opieki nieprofesjonalnej – zadania pielęgniarki	258

Rozdział 9. Charakterystyka warunków i metod pracy pielęgniarki w wybranych zakładach opieki zdrowotnej

Kazimiera Zahradniczek, Anna Majda

9.1.	Cele operacyjne rozdziału	262
9.2.	Wyjaśnienie podstawowych pojęć	263
9.3.	Zakład opieki zdrowotnej	264
9.3.1.	Szpital	264
9.3.2.	Zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy	266
9.3.3.	Przychodnia, ośrodek zdrowia, poradnia	268
9.3.4.	Dom pomocy społecznej	269
9.4.	Prawa pacjenta	273
9.4.1.	Wprowadzenie	273
9.4.2.	Prawa pacjenta w ustawodawstwie polskim	274
9.4.3.	Prawa pacjenta w Europie na podstawie Deklaracji Promocji Praw Pacjenta Światowej Organizacji Zdrowia	276
9.5.	Przyjęcie pacjenta do szpitala i na oddział. Wypisanie pacjenta ze szpitala	281
9.6.	Bezpieczne otoczenie	283
9.7.	Oddychanie	284
9.8.	Odżywianie	301
9.9.	Wydalenie	320
9.10.	Utrzymanie właściwej temperatury ciała	322
9.11.	Czystość pacjenta	324
9.11.1.	Higiena i pielęgnacja jamy ustnej	325
9.11.2.	Utrzymanie ciała w czystości	327

9.12.	Wygoda pacjenta	333
9.13.	Pomoc przy zmianie pozycji i poruszaniu się	344
9.14.	Wypoczynek	363
9.15.	Zagadnienia dotyczące sfery seksualnej	365

Rozdział 10. Udział pielęgniarki w procesie diagnozowania i leczenia

Anna Majda, Kazimiera Zahradniczek

10.1.	Cele operacyjne rozdziału	368
10.2.	Zasady wykonywania zleceń	368
10.3.	Udział pielęgniarki w badaniu pacjentów	388
10.3.1.	Badania ogólne fizyczne	389
10.3.2.	Badania ogólne dodatkowe	396
10.3.3.	Badania pomocnicze	402
10.3.4.	Badania specjalistyczne	418
10.4.	Podstawowe zasady przygotowania i podawania leków	423
10.4.1.	Podawanie leków przez przewód pokarmowy	425
10.4.2.	Podawanie leków przez układ oddechowy	428
10.4.3.	Podawanie leków przez błonę śluzową	440
10.4.4.	Podawanie leków przez skórę	441
10.4.5.	Podawanie leków drogą dotkankową przez wstrzyknięcia	447
10.5.	Udział pielęgniarki w usprawnianiu pacjentów	469

Rozdział 11. Pielęgnowanie pacjentów z zaburzeniami podstawowych układów, narządów i zmysłów

Kazimiera Zahradniczek, Anna Majda

11.1.	Cele operacyjne rozdziału	477
11.2.	Pielęgnowanie pacjentów z zaburzeniami w funkcjonowaniu układu termoregulacji	477
11.2.1.	Gromadzenie informacji o pacjencie z podwyższoną temperaturą ciała	480
11.2.1.1.	Określenie stanu fizycznego	480
11.2.1.2.	Określenie stanu psychicznego	481
11.2.1.3.	Określenie stanu społecznego	482
11.2.1.4.	Wykonywanie pomiarów	482
11.2.1.5.	Analiza dokumentacji	485
11.2.2.	Formułowanie diagnozy pielęgniarskiej	485
11.3.	Pielęgnowanie pacjentów ze zmianami na skórze	489
11.3.1.	Gromadzenie informacji o pacjencie	490
11.3.1.1.	Określenie stanu fizycznego	490
11.3.1.2.	Określenie stanu psychicznego	503
11.3.1.3.	Określenie stanu społecznego	503
11.3.1.4.	Wykonywanie pomiarów	504
11.3.1.5.	Analiza dokumentacji	504
11.3.2.	Formułowanie diagnozy pielęgniarskiej	504
11.3.3.	Udział pielęgniarki w wykonywanych badaniach diagnostycznych i leczeniu	516
11.3.4.	Profilaktyka chorób ze zmianami na skórze	516
11.4.	Pielęgnowanie pacjentów z zaburzeniami w funkcjonowaniu pracy serca, układu krążenia oraz układu oddechowego	517
11.4.1.	Gromadzenie informacji o pacjencie	517
11.4.1.1.	Określenie stanu fizycznego	517

11.4.1.2. Określenie stanu psychicznego	531
11.4.1.3. Określenie stanu społecznego	531
11.4.1.4. Wykonywanie pomiarów	532
11.4.1.5. Analiza dokumentacji	537
11.4.2. Formułowanie diagnozy pielęgniarstwa	537
11.5. Pielęgnowanie pacjentów z zaburzeniami w funkcjonowaniu układu pokarmowego	544
11.5.1. Gromadzenie informacji o pacjencie	545
11.5.1.1. Określenie stanu fizycznego	545
11.5.1.2. Określenie stanu psychicznego	552
11.5.1.3. Określenie stanu społecznego	552
11.5.1.4. Wykonywanie pomiarów	553
11.5.1.5. Analiza dokumentacji	553
11.5.2. Formułowanie diagnozy pielęgniarstwa	553
11.6. Pielęgnowanie pacjentów z zaburzeniami w funkcjonowaniu układu moczowego	558
11.6.1. Gromadzenie informacji o pacjencie	559
11.6.1.1. Określenie stanu fizycznego	559
11.6.1.2. Określenie stanu psychicznego	564
11.6.1.3. Określenie stanu społecznego	565
11.6.1.4. Wykonywanie pomiarów	566
11.6.1.5. Analiza dokumentacji	566
11.6.2. Formułowanie diagnozy pielęgniarstwa	566
11.7. Pielęgnowanie pacjentów z zaburzeniami w funkcjonowaniu układu nerwowego	572
11.7.1. Gromadzenie informacji o pacjencie	572
11.7.1.1. Określenie stanu fizycznego – objawy neurologiczne	572
11.7.1.2. Określenie stanu psychicznego	577
11.7.1.3. Określenie stanu społecznego	580
11.7.1.4. Wykonywanie badań	580
11.7.2. Problemy pielęgnacyjne	585
11.8. Pielęgnowanie pacjentów z zaburzeniami w funkcjonowaniu narządów zmysłu wzroku i słuchu	590
11.8.1. Pielęgnowanie pacjenta z upośledzonym wzrokiem i niewidomego	590
11.8.2. Pielęgnowanie pacjenta źle słyszającego i z całkowitą utratą słuchu	592

Rozdział 12. Zasady pielęgnowania pacjentów w wybranych stanach

Wiesława Ciechaniewicz, Maria Pieniążek

12.1. Cele operacyjne rozdziału	596
12.2. Ogólne zasady postępowania – znaczenie w profesjonalnym pielęgnowaniu	596
12.3. Człowiek ciężko chory	597
12.3.1. Określenie stanu	597
12.3.2. Dane o stanie pacjenta istotne w planowaniu pielęgnowania	598
12.3.3. Problemy opiekuńcze i cele pielęgnowania	599
12.3.4. Zasady pielęgnowania człowieka ciężko chorego	600
12.4. Człowiek w stanie nagłego zagrożenia życia	602
12.4.1. Określenie stanu	602
12.4.2. Dane o stanie pacjenta istotne w rozpoznaniu nagłego zagrożenia życia	603
12.4.3. Zasady postępowania w stanach zagrożenia życia	604
12.5. Człowiek nieprzytomny	605
12.5.1. Określenie stanu	605

12.5.2.	Dane o stanie pacjenta istotne w planowaniu pielęgnowania	606
12.5.3.	Problemy opiekuńcze i cele pielęgnowania	607
12.5.4.	Zasady pielęgnowania chorego nieprzytomnego	607
12.6.	Człowiek cierpiący z powodu bólu	610
12.6.1.	Określenie stanu	610
12.6.2.	Dane o stanie pacjenta istotne w planowaniu pielęgnowania	614
12.6.3.	Problemy opiekuńcze i cele pielęgnowania	619
12.6.4.	Zasady pielęgnowania człowieka cierpiącego z powodu bólu	620
12.7.	Człowiek przewlekle chory	622
12.7.1.	Określenie stanu	622
12.7.2.	Dane o stanie pacjenta istotne w planowaniu pielęgnowania	624
12.7.3.	Problemy opiekuńcze i cele pielęgnowania	624
12.7.4.	Zasady pielęgnowania człowieka przewlekle chorego	625
12.8.	Człowiek chory o niepomyślnym rokowaniu	627
12.8.1.	Określenie stanu	627
12.8.2.	Dane o stanie chorego istotne w planowaniu pielęgnowania	627
12.8.3.	Problemy opiekuńcze i cele pielęgnowania	628
12.8.4.	Zasady pielęgnowania chorego o niepomyślnym rokowaniu	629
12.9.	Chory umierający	629
12.9.1.	Określenie stanu	629
12.9.2.	Dane o stanie pacjenta istotne w sprawowaniu opieki	630
12.9.3.	Problemy opiekuńcze i cele pielęgnowania	631
12.9.4.	Zasady opieki i pielęgnowania człowieka umierającego	633
12.9.5.	Formy opieki nad człowiekiem umierającym	634
12.10.	Ogólne zasady pielęgnowania pacjentów w wybranych stanach wymagających profesjonalnego pielęgnowania	635
Skorowidz	640